

TÜRKİYEDEKİ ÜNİVERSİTELERİN SAĞLIK, KÜLTÜR VE SPOR DAİRELERİNİN İŞLEVSEL YÖNDEN İNCELENMESİ

Yavuz Selim AĞAOĞLU¹ Hasan EKER²

Geliş Tarihi: 13.04.2006
Kabul Tarihi: 04.09.2006

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki üniversitelerin Sağlık Kültür ve Spor Dairelerini işlevsel yönden incelemektir. Bu nedenle Türkiye'deki Devlet Üniversitelerinin Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlıkları örneklem olarak alınmıştır. Deneklerin %78.6'sı Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının yasal işbirliği içinde olmalarını istemektedirler. Yapılan araştırmada, Spor hizmetlerinin Sağlık Kültür ve Spor Dairesi içinde kalması istenirken, rekreasyon merkezlerinin kurulmasının gerekliliğine %75.0 ile evet denilmektedir. Üniversite gençliğinin ders dışı zamanını geçirebilmesi için üzerinde en büyük sorumluluk olan kurum Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığıdır. Bu nedenle bu kurumun verimliliği hizmet götürdükleri alanlardaki birey ve toplumların gelişimini de önemli derecede etkileyecektir.

Anahtar Kelime: Sağlık Kültür ve Spor Dairesi, Rekreasyon.

INVESTIGATION OF DEPARTMENT OF HEALTH, CULTURE AND SPORT IN TURKISH UNIVERSITIES IN TERMS OF FUNCTION

ABSTRACT

The aim of this study is to examine The Departments of Health,Culture and Sports in Turkish Universities in terms of function. Because of this, The Departments of Health, Culture and Sports in Turkish Universities were taken as examples. 78.6% of the participants in the study want cooperation between the Departments of Health, Culture and Sports and Physical Education and Sports Faculties in Turkish Universities legally. In this study,it was found that sports services want to be remained part of the services of the Departments of Health, Culture and Sports, and the participants mentioned the need for a center for recreation with 75%. The Departments of Health, Culture and Sports has the responsibility to provide leisure activities for students. Therefore, the productivity of these departments is effect of great importance in terms of individuals' and public developments.

Key Words: The Departments of Health,Culture and Sports, Recreation.

GİRİŞ

İnsan varlığının değeri evrensel ölçüler içindedir. Kişilik gelişiminin derslere ve formal programlara göre düzenlenerek geliştirilmesi mantığı yanlıştır. Çünkü eğitim yaşamın her safhasında vardır. Dolayısıyla serbest zaman deneyimleri kampta, yolda yürürken, yemek yerken vb. bireyin kişiliğini de etkileyen erdemli olma olgularını içerir. Esasen insan, yaşamında değişik tecrübeler edinerek kendine yer edinmektedir. Bu tecrübeler yaşamda mutlu olmanın da temellerini oluşturmaktadır. İnsan deneyimlerinin temelini birçok serbest zaman faaliyeti yapılandırmaktadır.

İnsanların fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçları vardır. Bu nedenle bütün faaliyetler bu ihtiyaçların karşılanması için planlanmalı ve yapılmalıdır. Çünkü planlanan amaçların kazanılması optimal zaman dilimi içerisinde ve zengin bir içerik sayesinde elde edilebilir. Bu gelişmelerin olması için aktivite sayısının yanında deneyimli personele de ihtiyaç duyulmaktadır. Serbest zaman deneyimleri toplumdan topluma çok büyük değişiklikler gösterebilmektedir. Zira her toplum kendi içinde farklı değerlere sahiptir. Ancak bu farklılıklar, evrensel değerler içinde zamanla azalabilir. Gönüllü katılım ile yapılan serbest zaman eğitimi, bireyin eğitiminde ana faktör durumundadır. Çünkü serbest zaman deneyimleri kişilerin seviyelerine, ilgi ve isteklerine göre şekillenir. Dolayısıyla bir yönüyle mutluluğun keşfedilmesi ve toplumların sağlığı, serbest zaman felsefesi ile oluşmuş deneyimlerde kendini gösterebilir.

¹ Gaziosmanpaşa Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

² Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Günümüzde serbest zamanı değerlendirme bir yaşam biçimi haline almıştır. Bu yüzden serbest zaman faaliyetlerinin artması ve serbest zamanın değerlendirme yelpazesinin genişletilmesi için çeşitli program ve projelerin üretilmesi bugün bir zorunluluk durumuna gelmiştir. Bu açıdan serbest zaman faaliyetleri kendi felsefesini oluşturmalı, psikolojik, sosyal ve fiziksel olarak sahip olduğu değerlere destek sağlamalıdır. Yapılan aktiviteler, insanların uğraş alanı içindeki yaşam biçimini etkileyen çabaları da içermeli, onların toplumun içinde yer alan bireyler olmasına yardım etmeli ve birlikte yaşamı güzelleştirmelidir (1).

Bu noktada belirtmek gerekir ki, Üniversite öğrenimi, yıllar boyu devam edecek davranış biçimlerinin olduğu en önemli süreçtir. Bu süreçte elde edilecek her pozitif davranış bireyi mutluluğa ve başarıya taşımada bir adım daha ileriye götürecektir. Serbest zaman deneyimleri güçlü, karakterli, sağlam kişilikli bireylerin yetişmesine yardım edecektir. Çünkü rekreatif çerçevede oluşturulacak değişik durum ve ortamlar sayesinde, istenilen davranış ve öğrenme faaliyetleri gerçekleşmiş olacaktır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmanın evrenini Türkiye'deki Devlet Üniversiteleri, örneklemini ise Devlet Üniversitelerinin Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlıkları ile Şube Müdürlükleri oluşturmaktadır. Veriler anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Anketler Üniversite Rektörlüklerinden izin alındıktan sonra bütün Devlet Üniversitelerine posta ile gönderilmiştir. 20 adet Üniversiteden anketlerin geri dönüşümü sağlanmıştır. Dönüşümü sağlanan anketler daire başkanlıklarını ve şube müdürlüklerini kapsamaktadır. Örneklem içindeki Üniversitelerden elde edilen anketlerin 8 adedini şube müdürlükleri, 20 adedini de daire başkanlıkları oluşturmaktadır. Yönetim bütünlüğü açısından veriler birlikte değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Sağlık Kültür ve Spor Dairesi'nin (SKSD) Yapısı İle İlgili Değerlendirmeler Durumu

Değerlendirmeler	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
SKSD yeniden yapılanması gerekir.	16	57,1	12	42,9
Spor hizmetlerinin SKSD'nden ayrılması gerekir.	8	28,6	20	71,4
SKSD faaliyetlerin planlanmasında yeterlidir.	11	39,3	17	60,7
SKSD ve beden eğitimi bölümünün yasal işbirliği gereklidir.	22	78,6	6	21,4
Rekreasyon ve sportif faaliyetler Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları (BESYO) tarafından yürütülmelidir.	11	39,3	17	60,7
SKSD personeli yeterli beceri ve bilgi taşımaktadır.	22	78,6	6	21,4
SKSD'nde görev tanımlaması yapılmıştır.	24	85,7	4	14,3
Yeterli sosyal etkinlik yapılmaktadır.	18	64,3	10	35,7
SKSD bu şekliyle gereklidir.	28	100,0	-	-
SKSD için yasal düzenleme gereklidir.	11	39,3	17	60,7
SKSD daireleri bağımsız olarak direk rektörlüğe bağlanmalıdır.	6	21,4	22	78,6
SKSD -BESYO ilişkisi yeterli düzeydedir.	11	39,3	17	60,7
SKSD altındaki daireler birim olarak ayrılmalıdır.	7	25	21	75
Rekreasyon merkezi kurulmalıdır.	21	75	7	25
Üniversite spor takımlarından BESYO sorumlu olmalıdır.	20	71,4	8	28,6
Engelli öğrenciler için faaliyet programı yapılmalıdır.	3	10,7	25	89,3

Tablo 2: SKSD İle İlgili Düşünceler Durumu

	%	f
SKSD fonksiyonları yeterlidir	39,3	11
SKSD içinde yeni yapılanmalar gereklidir	60,7	17
Spor hizmetleri ayrılmalıdır	-	-
Fikrim yok	-	-
SKSD deki en önemli sorun	-	-

Tablo 3: SKSD'deki En Önemli Sorun Durumu

	%	f
Personel yetersizliği	53,6	15
Tesis yetersizliği	17,9	5
Teşkilatlanma yapısı	21,4	6
Sorun yok	3,6	1
Diğer	3,6	1

Tablo 4: Rekreasyonun Anlamı Durumu

	f	%
İhtiyaçtır	2	7,1
İfade biçimidir		
Sosyal yaşamdır	6	21,4
Hepsi	18	64,3
Diğer	2	7,1

Tablo 5: Rekreasyonun Amacı Durumu

	f	%
Yarışmak	2	7,1
Sağlıklı olmak	7	25
Serbest zamanı değerlendirmek	16	57,1
Para kazanmak	-	-
Diğer	3	10,7

Tablo 6: Rekreasyon Yöneticisinin Durumu

	f	%
Otoriter olmalı	-	-
Demokratik olmalı	4	14,3
Umursamaz olmalı	-	-
Koordinatör olmalı	24	85,7
Diğer	-	-

SONUÇ VE TARTIŞMA

Serbest zamanda gerçekleştirilen veya gerçekleştirilmesi istenen etkinliklerin türü önemlidir. Çünkü serbest zamanın dışında kalan yaşamının süre olarak belirlenmesi, hangi etkinliklere karar verileceği ile ilgili roller çok sınırlıdır (2). Bu nedenle serbest zaman programları bütün öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak, geniş yelpazedeki faaliyetleri içermelidir. Öğrencilerin ilgi ve istekleri belirlenmeli; bunları ölçmek ve değerlendirmek için bilimsel yöntemleri içeren çalışmalar yapılmalıdır. Öğrencilerin sosyal, fiziksel, ruhsal ve duygusal yönlerine hitap eden, iyi hazırlanmış serbest zaman deneyimlerine ihtiyaç vardır. Serbest zaman eğitimi önem ve değer kazandıran, bireye ve topluma yarar sağlamasıdır.

Her yönetici gibi rekreasyon yöneticileri de zamanı verimli ve etkili kullanmada bazı önlemler almak suretiyle verimliliğin artırılmasını sağlamalıdır (3). Bu programlar iyi planlanmış, uygulanabilir ve sonuçları öğrencilerin üzerinde görülebilecek boyutlarda olmalıdır. Bunun için de yetişmiş uzman kişilerin programlarda yer alması son derece önemlidir (4). Bu amaçla üniversitelerde "sportif / rekreasyon", "topluluk / klüp" ve "kurs" alanlarında faaliyetler düzenlenmelidir. Faaliyete katılan öğrencilerin görüş ve değerlendirmeleri belirlenmeli, oluşan veriler rekreasyon programlarının hazırlanmasında rehber olarak kullanılmalıdır. Bu amaca yönelik olarak, Üniversite öğrencilerinin serbest zamanlarıyla ilgili birim; 2547 sayılı kanunun 2880 sayılı kanunla değişiklik 46. ve 47. maddeleri uyarınca kurulması kararlaştırılan ve 18301 sayı ve 03.02.1981 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Sağlık Kültür ve Spor Daire başkanlığıdır (5).

Yapılan bir araştırmada elde edilen bulgular, üniversitelerdeki Sağlık, Kültür ve Spor Dairelerinin yasal düzenlenmesinin gözden geçirilerek yeniden yapılanması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır (6). Bu çalışmada ise deneklerin %78.6'sı Sağlık Kültür ve Spor Daire başkanlığı ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının yasal işbirliği içinde olmalarını istemektedirler. Çıkan bu sonuç önemlidir. Çünkü kurumlar arasındaki yasal işbirliği ve alanında uzman olan birçok öğretim elemanını barındıran Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının daha fazla hizmet üretmesini sağlayacaktır. Bu durumda spor hizmetlerinden yararlanılmasında ve gerekli hizmetlerin (araç-gereç, tesis, maliyet, personel, vb.) sağlanmasında çeşitli hukuki yükümlülüklerin oluşturulması hem Sağlık Kültür ve Spor Dairesi'ni hem de Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları ile ilgili düzenlemeleri kolaylaştıracak ve hizmet üretimini arttıracaktır. Spor hizmetlerinin Sağlık Kültür ve Spor Dairesi içinde ayrı bir birim olarak kalmasına ise % 71.4 ile olumsuz yaklaşılmaktadırlar. Bu yaklaşım hizmet üretimini kısıtlamaktadır. Üniversitelerde kampus rekreasyon merkezleri kurulmalı ve bu merkezler kendi içlerinde yapılanarak hizmet üretmelidir. Çünkü kültür ve sağlık hizmetleri ile hizmet alanı genişlemekte, uzman personel istihdam edilmemektedir. Bunun nedeni ise; spor hizmetlerinde yasal düzenleme ve hizmet üretimindeki nitelikli personel tanımlarının yeterli olarak yapılmamış olmasıdır. Buna karşılık denekler % 85.7 ile görev tanımlamasının yapıldığını söylemektedirler. Ayrıca Sağlık Kültür ve Spor Dairesi'nin bu şekilde yeterli olduğunu (% 100) belirtmişlerdir. Bu çok iyimser bir yaklaşımdır. Bunun yanında Spor hizmetlerinin ayrı bir birim olarak ve doğrudan Rektörlüğe bağlanmasına ise % 78.6 ile hayır denilmektedir. Yapılan bu çalışmada spor hizmetlerinin Sağlık Kültür ve Spor Dairesi içinde kalması istenirken rekreasyon merkezlerinin kurulmasına %75.0 ile evet denilmektedir. Burada esas sorun rekreasyon hizmetleri ve rekreatif yapıyı beraber oluşturan bir yapının oluşturulmasıdır. Oluşturulan bu yapıda Üniversite spor takımları da yer almalıdır. Üniversitelerde engelli öğrencilerin göz ardı edildiği görülmektedir. Faaliyet programları yok denecek kadar (% 89.3) az görülmektedir. Bir diğer çalışmada Sağlık Kültür ve Spor Dairesi yöneticilerinin büyük bir çoğunluğunun rekreasyon ve spor yönetimi için uygun niteliklere sahip olmadıkları, %23 gibi yüksek sayılabilecek bir oranda diploma ve sertifika alabilmelerinin kendileri için önemli olmadığını belirtmeleri düşündürücüdür (7).

Rekreasyon bölümlerinin Üniversitelerde bir bölüm olarak eğitim vermesinin gittikçe artması, ancak bu alanda yetişen işgücünü karşılayabilecek yeterliliğe henüz gelinmemiş olunması da bir gerçektir. Aynı zamanda Üniversitelerde rekreasyon bölümleri mezunlarının çalışması gereği henüz kavranmamıştır. Gerçekte bu alanda yeterli uzmanlık bilgisi alan rekreasyon bölümü mezunlarının artık Üniversitelerde istihdam edilmesi gerekliliği ve zorunluluğu vardır. Öğrencilerin faaliyetlere katılımını arttırmak için faaliyetlerdeki çeşitlilik, geniş ilgi ve istekler göz önünde tutularak planlanmalıdır. Her Üniversitenin bir rekreasyon misyonu oluşturulmalı, öğrenci kendine sunulacak hizmet ve bilgileri alabileceği yerleri bilgileri bilmelidir (8). Üniversitelerde rekreasyon, değişik oranlarda yeteneklerin geliştirilmesi, kişilikli ve mutlu bireylerin oluşmasına yardım etmelidir (9). Öğrenciler için aktivite merkezleri yapılmalı ya da çok sayıda serbest zaman programı oluşturulmalıdır (10). Üniversitelerin spor hizmetleri öğrenci boyutu, personel boyutu, organizasyon yapısı olarak üç boyut halinde incelenmelidir (4).

Bu çalışma, personel ve buna bağlı olarak organizasyon yapısı hakkında değerlendirilmesi gereken önemli ipuçları vermesi yönüyle önemli görülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Kelly, J.R., Leisure, Prentice-hall, Englewood, Cliffs, s.187., New Jersey, 1990.
2. Gökmen, H., ve ark., Yükseköğrenim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri, T.C. Milli Eğitim ve Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gençlik Hizmetleri ve Faaliyetleri Dairesi Başkanlığı. Milli Eğitim Basımevi, s. 10, Ankara, 1985.
3. İmamoğlu, F., Çimen, Z., Spor Yöneticileri İçin Etkili Zaman Yönetimi, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. Cilt.3. Sayı 1. Ocak, s. 51, 1998.
4. Ağaoğlu, Y.S., Türkiye'deki Üniversitelerin Rekreasyon Programlarının Geliştirilmesi, Doktora Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Anabilimdalı, s. 146,160, Samsun, 2002.
5. Yükseköğretim Kurumları, Mediko - Sosyal, Sağlık, Kültür ve Spor Dairesi Uygulama Yönetmeliği, Ankara, 1994.
6. Mirzeoğlu, N., Üniversitelerdeki Sağlık, Kültür ve Spor İşleri Daire Başkanlıklarının Yönetim Yapısı ve Sportif İşlevlerinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, s.233, Ankara, 1995.
7. Suiçmez, H., Türkiye ve İngiltere'deki Sportif Rekreasyon Yöneticilerinin Karakteristik Özellikleri, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, s. 15, 144, Trabzon, 2000.
8. Torkildsen, G., Leisure And Recreation Management, Third Edition, pp. 45, 64, 415, 27, 1992.
9. Türkoğlu, A., Karşılaştırmalı Eğitim, Dünya Ülkelerinden Örneklerle, Baki Kitabevi, s. 135, Adana, 1998.
10. Kraus G.R., Curtis J.E., Creative Management in Recreation and Parks, s. 158, 3 Edition, The C. V. Mosby Company, St. Luis, 1982.